

UDK: 528.065: 303.443 : 347.7:368.032.1 (497.11)

Mr Slobodan N. Ilijić,

član Predsedništva Udruženja pravnika u Srbiji

PRIKAZ SAVETOVANJA

PRAVO OSIGURANJA NA 24. SUSRETU UDRUŽENJA PRAVNIKA U PRIVREDI SRBIJE

Dvadeset četvrti susret Udruženja pravnika u privredi Srbije održan je maja 2015. godine u Vrnjačkoj Banji. Susret su organizovali Udruženje i časopis Udruženja *Pravo i privreda*. Opšta tema je glasila „Privreda i Prednacrt građanskog zakonika Srbije” – s tim što je učesnicima susreta bio dostupan do tada publikovani Prednacrt građanskog zakonika Srbije (druga knjiga) iz 2009. godine (dalje u tekstu: Prednacrt).

1. Uvodni referat pod naslovom „Privreda i novi Građanski zakonik Srbije” podneo je akademik i predsednik ovog udruženja prof. dr Mirko Vasiljević. U referatu je najpre razmotren značaj pokretanja kodifikacije građanskog prava u Srbiji, posle čega se uvodničar osvrnuo na značaj Građanskog zakonika Srbije iz 1844. godine. Interesovanje stručne javnosti pobudilo je pitanje postavljeno u referatu: Da li je donošenje Građanskog zakonika u Srbiji stvar potrebe ili stvar nužnosti? Odgovarajući na postavljeno pitanje, uvodničar je približno istu pažnju poklonio prvom i drugom stavu. Pored toga, po mišljenju prikazivača, ništa manje važno nije ni gledište uvodničara u pogledu toga šta predstavlja ustavni osnov za donošenje Građanskog zakonika Srbije. Akademik Vasiljević poklonio je u referatu posebnu pažnju postavkama o opštem delu Zakonika i postavkama o specijalizovanim ugovorima u privredi. Što se tiče postavki o specijalizovanim ugovorima u privredi akademik se založio da se kod ugovora o osiguranju dosadašnja rešenja modernizuju i usklade s direktivama EU.

Pored tog stava, za pravo osiguranja interesantno je i zalaganje uvodničara u vezi s načinom na koji treba regulisati razlikovanje ugovora o zastupanju od ugovora o posredovanju, a sve to imajući u vidu da je uvodničar član Komisije za kodifikaciju građanskog prava i izradu Građanskog zakonika Srbije, te da ugovor o zastupanju i ugovor o posredovanju u osiguranju nisu našli mesta u Prednacrtu. U završnim razmatranjima istaknuto je da su priprema i donošenje Građanskog zakonika Srbije u toku, uz oslonac na Zakon o obligacionim odnosima i po sistemu jedinstvenog uređenja građanskih i trgovačkih poslova.

2. U zborniku radova s ovog susreta po broju referata najbrojnija je bila grupa kojoj je organizator dao opšti naziv *privredni ugovori*. U toj grupi pažnju posebno privlači pet referata koji osvetljavaju različite aspekte odgovornosti kod pojedinih ugovora. Samo u jednom od njih, uz preovlađujući akcenat na odgovornosti u toj vrsti privrednog ugovora, referent je veliku pažnju poklonio analizi odredaba o obaveznom osiguranju, te je zato taj referat stavljen na početak nabiranja interesantnih referata iz ove grupe.

2.1. Prof. dr Dragan Vujisić podneo je referat na temu „U susret novoj direktivi o putnim aranžmanima“. U izlaganju, prof. Vujović je pošao od važeće Direktive o paketu putovanja, paketu odmora i paketu tura iz 1990. godine, a zatim je u Predlogu nove direktive kritički prikazao član po član. Pri kraju tog nabiranja došao je i do člana 15. Predloga nove direktive, u kome se direktno rešavaju do sada otvorena pitanja iz oblasti prava osiguranja. Taj referat je osobito interesantan kako za našeg zakonodavca u oblasti turističke privrede tako i za osiguravače koji ugovaraju osiguravajuće pokriće u oblasti turizma.

2.2. Za pitanje ugovora o posredovanju u osiguranju bili su interesantni referati prof. dr Vuka Radovića na temu „Posrednički ugovor o putovanju“, kao i referat prof. dr Marka Rajčevića pod naslovom „Momenat i uslovi sticanja prava na posredničku proviziju“.

2.3. Za ugovor o zastupanju u osiguranju interesantan je referat doc. Mirjane Radović, koja je obradila predmet trgovačkog zastupništva pod naslovom „Sticanje prava na proviziju kod ugovora o trgovinskom zastupanju“.

2.4. Ugovori o lizingu, finansijskom i operativnom, obično su povezani s osiguranjem. Kritička razmatranja odredaba o lizingu u Prednacrtu obrađena su u referatu prof. dr Ivanke Spasić pod naslovom „Lizing ugovor u Prednacrtu građanskog zakonika Republike Srbije“.

2.5. Poznato je da je odgovornost u svim granama saobraćaja praćena različitim oblicima osiguranja. O nekim aspektima te odgovornosti raspravljalo se u referatu asistenta na Pravnom fakultetu Univerziteta u Beogradu Svetislava Jankovića, a njegov rad poneo je naslov „Prevoziočevo zakonsko založno pravo i novi Građanski zakonik Republike Srbije“.

3. Organizator je u zborniku radova sedam referata svrstao u posebnu grupu pod nazivom *obligaciono pravo, opšti deo*. Iz te grupe referata, za osiguranje su interesantna dva jer osvetljavaju neka pitanja odgovornosti kod pojedinih obligacionih ugovora. Prvi referat, iz pera prof. dr Ilije Babića, poneo je naslov „Oblici pravnih poslova“, a drugi referat, pod naslovom „Oslobođenje od ugovorne odgovornosti“, podnela je Maša Mišković, doktorand na Pravnom fakultetu Univerziteta u Beogradu.

4. Za svrhu ovog prikaza najvažnija je grupa od šest referata koju je organizator lakonski nazvao *pravo osiguranja*. Referati su izloženi po redosledu po kome ih je organizator odštampao u zborniku radova.

4.1. Naučni savetnik Instituta za uporedno pravo dr Vladimir Čolović podneo je referat na temu „Zastarelost zahteva za naknadu štete kod ugovora o osiguranju od odgovornosti“. Referat ima dva dela. U prvom, kraćem delu referent se ukratko osvrnuo na zastarelost u osiguranju, uključujući osiguranje od odgovornosti, a u drugom delu razmatrao je rešenja Prednacrta iz različitih uglova. U drugom delu pošlo se od utvrđivanja trenutka kada počinje da teče rok zastarelosti osiguranja od odgovornosti, zatim su razmotreni rok zastarelosti kod podnošenja direktne tužbe i tužbe oštećenog prema osiguraniku štetniku. Dalje, referent je sagledavao rok zastarelosti u odnosu na zahtev trećeg lica za naknadu štete, s tim što je prethodno definisao krug trećih lica. U narednim tačkama referata bilo je reći o roku zastarelosti u odnosu na subrogaciju, potom u odnosu na regresni zahtev osiguravača i, najzad, u odnosu na zastoj i prekid toka zastarelosti. U zaključnim redovima referent je ocenio da su rešenja Prednacrta o zastarelosti zahteva za naknadu štete kod osiguranja od odgovornosti bolje regulisana nego rešenja iz Zakona o obligacionim odnosima.

4.2. Tema „Zaštita pojedinca i Prednacrt građanskog zakonika Srbije“ obrađena je u referatu doc. dr Nataše Petrović Tomić. Naime, taj referat se po strukturi sastoji iz četiri poglavlja, ali su, u suštini, važna dva pravna pitanja pri zaključivanju ugovora o osiguranju u odredbama Prednacrta. Prvo pitanje je prijavljivanje okolnosti od značaja za ocenu rizika. Referentkinja je iznela prigovor što je Prednacrt u tom pogledu preuzeo odredbe Zakona o obligacionim odnosima. Docentkinja Petrović Tomić predložila je da se dužnost prijavljivanja okolnosti od značaja za ocenu rizika kompletno redefiniše u tom smislu da se osiguravač obaveže da pripremi upitnik s potpunim i preciznim pitanjima za osiguranika ili ugovarača osiguranja. Posebno je naglašeno da naš budući građanski zakonodavac treba da vodi računa o tome da je ugovarač osiguranja ili osiguranik nestručnjak za osiguranje, te da mu je potrebna zaštita u odnosu s osiguravačem. Drugo pitanje ticalo se obaveštavanja ili savetovanja ugovarača osiguranja ili osiguranika o predmetu osiguranja. Referentkinja je konstatovala da osiguranici koji se obrate posredniku osiguranja mogu da računaju na savete posrednika, dok oni što se obraćaju direktno osiguravaču nisu u jednakoj meri

savetovani, to jest pokriveni osiguravajućom zaštitom kao oni koji se obraćaju posredniku. Referentkinja je detaljno raščlanila dužnosti obaveštavanja ili savetovanja osiguranika ili ugovarača osiguranja pri zaključivanju ugovora o osiguranju. U tom pogledu izložila je tri dužnosti iz kojih se sastoji savetovanje osiguranika ili ugovarača osiguranja, saglasno nemačkom pravu osiguranja. Na kraju referata dominira opšti zaključak da odredbe Prednacrta u odnosu na navedena dva pitanja ne predstavljaju očekivani napredak u regulativi ugovora o osiguranju. Poseban prigovor odnosi se na to da dužnost osiguravača da savetuje nije pomenuta u odredbama Prednacrta, iako je uvedena Zakonom o osiguranju iz 2004. godine.

4.3. Mr Slobodan Ilijić, član Predsedništva Udruženja pravnika Srbije, pripremio je referat na temu „Pravna pravila dobre prakse OECD-a u postupku prijavljivanja štete u osiguranju“. OECD vodič za upravljanje odštetnim zahtevima iz 2004. godine sastoji se iz deset poglavlja, ali se referent ovom prilikom opredelio samo za analizu prvog poglavlja, čija je tema postupak prijavljivanja štete. Približavajući odredbe tog poglavlja domaćoj stručnoj javnosti u osiguranju, referent ih je u isto vreme povezao s pojedinim odredbama Prednacrta. Posebno je ukazao da je za domaćeg donosioca građanskog zakonika važno to što iz OECD vodiča proizlazi da se na polisi mora odštampati objašnjenje o tome šta obuhvataju, a šta ne obuhvataju uslovi pokrića konkretnog posla osiguranja, kao i obaveza da se pravnički jezik odštampanog teksta na polisi upotpuni jednostavnim jezičkim objašnjenjem. Ako bi domaći zakonodavac građanskog zakonika prihvatio navedeno savremeno rešenje iz razvijenog osiguranja, prestala bi potreba za odredbom Zakona o obligacionim odnosima koja je preuzeta u Prednacrta i koja predviđa da se na poleđini polise, po izboru osiguravača, odštampa izvod iz opštih i posebnih uslova osiguranja (nekada i nebitan). Takođe, u referatu je predloženo da se u Prednacrta izostavi odredba o rukopisnom delu polise osiguranja, kao i da se u nastavku izostavi odredba prema kojoj rukopisni deo ima prednost nad štampanim delom polise, što je predviđeno u Zakonu o obligacionim odnosima. Izostavljanjem tih odredaba Prednacrta, zakonodavac bi se uskladio s današnjim vremenima koja karakteriše prodor informacionih tehnologija u ekonomske i ugovorne odnose.

4.4. Asistent na Visokoj poslovnoj školi strukovnih studija u Novom Sadu Danijela Glušac obradila je temu „Zastupnici u novom Zakonu o osiguranju“. Detaljno su obrađeni status zastupnika u osiguranju u domaćem i uporednom pravu osiguranja. U zaključku je naglašeno da je status zastupnika osiguranja regulisan i Zakonom o osiguranju i Zakonom o obligacionim odnosima, uz zalaganje da se jednom upućujućom odredbom Prednacrta predvidi osnov da se posebnim zakonom uredi pravni položaj zastupnika u osiguranju.

4.5. Doktorand na Pravnom fakultetu Univerziteta u Beogradu Milena Vrančić podnela je referat pod naslovom „Ugovor o osiguranju u Prednacrta građanskog zakonika Srbije u svetlu harmonizacije ugovornog prava osiguranja u Evropskoj uniji“. Pošto je razmotrila probleme stvaranja jedinstvenog tržišta osiguranja EU, te ukazala na načela ugovornog prava osiguranja EU, referentkinja je osnovano istakla aktuelne probleme u primeni propisa o osiguranju u Srbiji, a sve to uz kratke i sadržajne osvrtne na pojedine odredbe Prednacrta. U referatu je posebno izraženo argumentovano protivljenje rešenju iz odredbe Prednacrta o opštim i posebnim uslovima osiguranja. U zaključcima, referentkinja se više bavila problemom harmonizacije ugovornog prava osiguranja EU, a za pravo osiguranja u Srbiji iznela procenu kada će nastupiti uslovi za veću otvorenost i razvijenost tržišta osiguranja.

4.6. Miloš Radovanović, pravni zastupnik u Udruženju osiguravača Srbije – Garantnom fondu, razmatrao je temu „Regresno pravo Garantnog fonda prema štetniku po Zakonu o obligacionim odnosima i Građanskom zakoniku“. U referatu je razmatrano pravo na regres Garantnog fonda pri Udruženju osiguravača Srbije na osnovu ranije važećeg zakona o osiguranju imovine i lica pošto je oštećeni u saobraćajnoj nezgodi obeštećen. To pravo na regres razmatrano je s obzirom na slučajeve kada je štetnik u saobraćajnoj nezgodi lice osigurano kod osiguravača pod stečajem, kao i u situacijama kada je saobraćajnu nezgodu prouzrokovao štetnik u neosiguranom i nepoznatom motornom vozilu. Referent je osnovano prigovorio navedenom ranijem zakonu i važećem zakonu o obaveznom osiguranju u saobraćaju da nisu izričito regulisali pravo regresa Garantnog fonda prema štetniku u saobraćajnoj nezgodi u kojoj je lice smrtno stradalo, pretrpelo povrede tela ili drugo oštećenje zdravlja. Usput je konstatovao da nadzorni organ nad delatnošću osiguranja, Narodna banka Srbije, nije do sada vršila nadzor nad poslovanjem Garantnog fonda. U zaključku, referent je naveo da Prednacrt u opštem delu sadrži pravna pravila po kojima je priznato navedeno regresno pravo Garantnog fonda prema štetniku u saobraćajnoj nezgodi pošto je obeštetio oštećenog.

5. Udruženje pravnika u privredi Srbije uspešno se uključilo u javnu raspravu o Prednacrta građanskog zakonika Srbije svojim trodnevnim radom. Zbornik radova s ovog susreta pravnika u privredi štampan je u tri toma i na preko 1.600 strana. Problematika prava osiguranja bila je adekvatno zastupljena u značajnom broju među devedeset podnetih referata iz različitih pravnih oblasti, a u referatima i vođenim diskusijama izneti su i konstruktivni predlozi, mišljenja i sugestije za još bolja rešenja u budućem građanskom zakoniku.